

piardă din vedere pe ceilalți. Dar spectacolul de la Timișoara are demnitate estetică. Imaginea scenică este austeră: Emilia Jivanov îndepărtează toate obiectele de prisos în afara „dulapului cu jucării” căruia Gaev îi aduce un omagiu patetic și găunos. O platformă cu largi interstii luminată de dedesubt, care ne amintește când de *Livada* lui Dembinski de acum un deceniu, când de *Trei surori* al lui Alexandru Darie, cu o punte în plan înclinat care face legătura între lumea lui *Firs* și lumea celorlalți. Pașii lui *Firs* pe scândurile acestei platforme ne amintesc de scârțâitul criblurii risipite pe scenă în spectacolul lui Alexa Visarion cu *Unchiul Vania* la Teatrul Național din Cluj-Napoca de acum un sfert de secol.

Ascultți, ca și atunci, moara timpului. Discipol al lui Alexa Visarion, Sabin Popescu a primit, o dată cu textul de scenă, și sugestiile maestrului, mare admirator al lui Cehov. Cu acest *Firs*, Horia Ionescu nu a primit doar un rol, ci și o mare șansă pe care nu o ratează. Apariția lui fantomatică pe puntea care leagă sala de scenă, înaintând lent, cu pași mărunți și rari, cu umerii căzuți, este o siluetă neagră, aproape ștearsă, expusă, în cea mai mare parte a timpului, din spate. Pare să ilustreze expresivitatea personajului văzut din spate, teoretizată de George Banu într-un recent apărut eseu. O expresie fără chip, al cărei chip nu mai adaugă nimic esențial senzației copleșitoare a omului văzut din spate.

Irina IONESCU

Românu' de Neandertal

Stagiunea 2000–2001 la Teatrul Național din Timișoara demonstrează, din păcate, fără nici un drept de apel, că în teatru, de la teorie/hârtie (program managerial, repertoriu, caiet de regie), la practică/scândura scenei este o distanță astronomică ce rămâne, de multe ori, neacoperită.

Faptul că, la Timișoara, au fost alese pentru a fi reprezentate, de exemplu, texte de Caragiale, poate să nu aibă – și chiar nu are –, din punct de vedere spectacologic, absolut nici o valoare. Teatrul nu este și nu poate fi redus la un simplu act de cultură literară, lucru pentru care nu există edituri (programe editoriale, cel puțin) specializate. El nu are voie să neglijeze imaginea, aspectul și forma pe care o dă

Claudia IEREMIA

Foto: Onuț DANCIU

cuvântului. Este, înainte de orice, convertirea acestuia în imagine. Dar, intrăm, din nou, pe teritoriul teoriei și pe noi ne interesează *Pastramă-Trufanda*, în regia lui Ion Ardeal Ieremia. Judecat după declarațiile de intenție ale regizorului și după felul în care arată, spectacolul ce are la bază textele lui Caragiale nu depășește valoarea unui afect generat de furie și, totodată, de neputință. Ion Ardeal Ieremia declară că spectacolul este unul de atitudine, „un prilej dat publicului de a scoate limba la mitocani” cu ajutorul câtorva personaje caragialești cărora le-au fost mutate, „coborâte bunul simț, educația, frica de Dumnezeu, creierul și sufletul în stomac, organul cu care ei se orientează în viață”. Montarea mai este dedicată „eternei și fascinantei mârânăii”, poporului care „cântă în metafore sublime o întâmplare ce și-ar găsi locul mai degrabă în codul penal, decât în istoria literaturii”. Dacă legea morală ne cam ocolește, în schimb, „furtul, înșelătoria, crima, delațiunea... sunt pentru noi nu numai prilej de revanșă și răzbunare, ci și de baladă”, aflăm în continuare din mărturiile regizorului. Numai că... Textul montării cuprinde fragmente din proza, poezia și corespondența lui Caragiale, fără a lăsa să se vadă clar legătura dintre ele, impresia lăsată fiind una puternic impregnată de confuzie și nedumerire față

de așa o aglomerare de personaje și situații. Ideea unei societăți ce ar trebui lăsată în seama codului penal, răzbate totuși, fiind vizate pe rând și răutatea gratuită a minorului Goe și corupția funcționarilor publici, și – în final –, chiar xenofobia și canibalismul. Sub un aspect formal aflăm că regizorul este „sătul până peste urechi de Caragiale jucat în pantaloni cadrilați, cu meloane și musteți false”. Nimic de criticat. Dar, așa cum apar în spectacol, personajele sunt departe de ceea ce numim în mod curent mitocan sau periferic. Exagerarea regizorului merge până într-acolo încât avem de-a face cu oamenii cavernelor și preistoria pe care credeam că am depășit-o de ceva vreme, din punct de vedere teatral, cel puțin. Neglijența cu care au fost construite, îmbrăcate și interpretate personajele nu permite alte comparații. Se prezintă o lume primitivă, mizeră, lepădată fără remușcări. Doar cu ușoare cabotinisme, cu complicitatea sălii și interactivitate forțată, spectacolul nu depășește stadiul de abandon sau de încercare nereușită de materializare a unui text.

Teatrul Național Timișoara – Pastramă-Trufanda după proza, poezia și corespondența lui Ion Luca Caragiale. Regia: Ion Ardeal Ieremia. Scenografia: Geta Medinschi. Sound design: Horea Crișovan. Distribuția: Pavel Bartoș, Claudia Ieremia, Valentin Ivanciuc, Sabina Bijan.

Larisa STASE MUREȘAN:

„Doream să pot reînvia un gând luminos”

*„...Și-atunci când peste iarna veșniciei
Te vei trezi în soarele de-apoi,
Ridică-te din brațele Mariei
Și-nvie-ne, lisuse, și pe noi.”*

... e o strofă din *Pietà*, poemul care dă și titlul recitalului susținut, la Teatrul Național din Timișoara, de actrița Larisa Stase Mureșan. În rostirea aceleiași interprete, versurile Anei Blandiana au mai avut parte, în timp, și de alte ipostazieri scenice. De fiecare dată însă, cu alte înțelesuri.